

Katrin Saareleht

Ajaloo töövihik
9. klassile
II osa

Väljaandja kinnitab töövihiku vastavust põhikooli riiklikule õppekavale ning haridus- ja teadusministeeriumi poolt õppekirjandusele kehtestatud nõuetele.

Katrin Saareleht

Ajaloo töövihik 9. klassile II osa

Retsenseerinud Ronald Juurmaa, Mann Loper

Toimetanud Tarvo Siilaberg

Kujundanud Heisi Väljak

Keeleliselt toimetanud Killu Mei

Korrektuuri lugenud Karet Eesmäe

Fotod ja illustratsioonid

Wikimedia Commons: 14

Riigikogu arhiiv: 74

ISBN 978-9916-738-50-4

Autoriõigus:

OÜ Maurus Kirjastus, 2024

Tartu mnt 47, Tallinn 10144

telefon 5919 6117

www.kirjastusmaurus.ee

tellimine@kirjastusmaurus.ee

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

5. TRENDID JA STRUKTUURID 4

6. LÕHENENUD EUROOPA 18

7. GLOBAALNE KÜLM SÕDA 34

8. KÜLMA SÕJA LÕPETAMINE 51

9. UUS MAAILMAKORD 68

Ülesannete märgistusest

Rühmatöö

Allikaülesanne

Arutelu

Sirvi õpikust

Uuri lisaks

Meenuta

Isikuülesanne

5.1. Kapitalismi võidukäik

1. Sirvi õpikust peatükki 5.1. „Kapitalismi võidukäik“ (lk 4–9).

2. Meenuta enne lugema asumist, mida sa tead kapitalismi ja vabaturumajanduse kohta.

2.1. Võta meenutamiseks kolm minutit ja otsi mälusopist üles kõik, mida selle kohta tead.

Märksõnad, mis sulle meenusid.

.....

.....

.....

2.2. Hinda oma teadmisi kapitalismi, sotsialismi ja vabaturumajanduse kohta.

(😊 – tean väga hästi; 😐 – tean enam-vähem; ☹️ – ei meenu üldse)

Tean, mis on kapitalism.	
Tean, mis on vabaturumajandus.	
Oskan seletada, mille poolest erineb kapitalism sotsialismist.	

3. Kes olid Joseph Schumpeter, John Maynard Keynes ja Friedrich Hayek? Kirjuta välja, mis on olnud nende peamine sõnum või seisukoht.

Isik	Eluaastad	Sõnum või seisukoht
Joseph Schumpeter
John Maynard Keynes
Friedrich Hayek

3.1. Too välja sotsialistliku majandusmudeli, keinsianismi ja liberalistliku majanduspoliitika peamised tunnused.

Sotsialistlik majanduspoliitika	Keinsianism	Liberalistlik majanduspoliitika
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Selgita, mille poolest oli Joseph Schumpeteri arvates sotsialism parem kapitalismist.

.....

.....

.....

5. Joseph Schumpeter võttis kasutusele mõiste „loov hävitus“. Selgita seda mõistet, tuginedes näidetele tänapäevast.

.....

.....

.....

.....

6. Arutle koos paarilisega, mille poolest on loov hävitus positiivne ja mille poolest negatiivne.

.....

.....

7. Rühmatöö. Moodustage kolmeliikmelised rühmad. Arutage, missugune majandusmudel loob kõige paremad eeldused loodusressursside mõistlikuks ja säästlikuks kasutamiseks.

.....

.....

.....

KONTROLLI OMA TEADMISI

Märgi, kas väide on õige (Õ) või vale (V).

Sotsialistlik majanduspoliitika taotles inimeste võrdsust ja riigi olulist sekkumist majandusse.	
Keynesi majanduspoliitika ehk keinsianism pooldas riigi piiratud sekkumist majandusse.	
Liberaalide arvates ei tohtinud riik majandusse sekkuda.	
Peaminister Mart Laar viis Eesti Vabariigis ellu liberaalset majanduspoliitikat.	

Paranda valeväide.

.....

.....

5.2. Seotud, kuid killustatud maailm

1. Sirvi õpikust peatükki 5.2. „Seotud, kuid killustatud maailm“ (lk 10–15).

2. Meenuta enne lugema asumist, mida sa tead muutuste kohta, mis leidsid aset Euroopa poliitilisel kaardil Esimese maailmasõja käigus ja vahetult pärast seda.

2.1. Võta meenutamiseks kolm minutit ja otsi mälusopist üles kõik, mida selle kohta tead.

Märksõnad, mis sulle meenusid.

.....

.....

.....

2.2. Hinda oma teadmisi Esimese maailmasõja järgse Euroopa kohta.

(😊 – tean väga hästi; 😐 – tean enam-vähem; ☹️ – ei meenu üldse)

Oskan nimetada vähemalt ühe impeeriumi, mis Esimese maailmasõja käigus lagunes.	
Oskan nimetada vähemalt kolme riiki, mis Esimese maailmasõja järel tekkisid.	
Tean, mis on Balti liit, millal seda püüti luua ja kuidas see õnnestus.	

3. Õpiku autor väidab, et inimkonna ajalugu võib kirjeldada liikumisena ühinemise või lagunemise suunas (lk 10). Too selle väite kinnituseks näiteid 20. sajandist.

Näide liikumisest ühinemise suunas

.....

.....

Näide liikumisest lagunemise suunas

.....

.....

4. Koosta ajajoon Euroopa ühinemise kohta. Märki ajajoonele järgmised sündmused.

Eesti liitumine EL-iga
Eesti saamine euroala liikmeks
Eesti Vabariigi taasiseseisvumine

euroala tekkimine
Euroopa majandusühenduse muutmine Euroopa Liiduks
Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse asutamine

4.1. Missugune neist sündmustest on sinu arvates kõige tähtsam Euroopa ühinemise seisukohast, missugune Eesti ajaloo seisukohast? Vali neist üks ning selgita, miks sa nii arvad.

.....

.....

.....

.....

5. Loe õpikust alapeatükki „Globaliseerumine“ (lk 12–15). Märki tabelis, kas väide esitab globaliseerumise põhjust või mõju.

Väide	Põhjus	Mõju
20. sajandil toimus transpordivahendite kiire areng.		
Alates 1945. aastast on kiiresti kasvanud rahvusvahelise (ehk riigipiire ületava) kaubanduse maht.		
Üle riigipiiride liikuv väliskapital on muutnud paljude riikide majandust ja ühiskonda.		
20. sajandil toimus sidevahendite kiire areng.		
Peaaegu kogu maailma elanikkonnal on juurdepääs informatsioonile, ühendustele ja vestlustele.		
Majandusharud, mis ei ole rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised, kiratsevad või lähevad pankrotti.		
Suurenenud on majanduslik ebavõrdsus ja ühiskondlikud ehk sotsiaalsed probleemid.		
Kohalikud tavad taanduvad üleilmse moe, meelelahutuse ja massikultuuri ees.		

KONTROLLI OMA TEADMISI

Märki, kas väide on õige (Õ) või vale (V).

Euroopa killustumine lõppes pärast Teist maailmasõda ja kasvas ühinemiseks.	
Eesti iseseisvuse püsimine sõltus pärast 1991. aastat sellest, kui hästi suudetakse integreeruda Euroopa Liitu.	
Euroopa ühinemine oli kitsalt poliitiline liikumine ning sai alguse Teise maailmasõja järgsel rahukonverentsil.	
20. sajandil muutus maailm tänu transpordi- ja sidevahenditele „väiksemaks“.	

Paranda valeväide.

.....

.....

5.3. Dekoloniseerimine

1. Sirvi õpikust peatükki 5.3. „Dekoloniseerimine“ (lk 16–21).

2. Meenuta enne lugema asumist, mida sa tead imperialismi ja kolonialismi kohta.

2.1. Võta meenutamiseks kolm minutit ja otsi mälusopist üles kõik, mida selle kohta tead.

Märksõnad, mis sulle meenusid.

.....

.....

.....

2.2. Hinda oma teadmisi imperialismi kohta pärast Esimest maailmasõda.

(😊 – tean väga hästi; 😐 – tean enam-vähem; 😞 – ei meenu üldse)

Tean, missugused impeeriumid lagunesid Esimese maailmasõja järel.	
Tean ja oskan tuua näite selle kohta, mis tekkisid impeeriumite asemele.	
Oskan nimetada vähemalt kolme impeeriumit, mis kestsid edasi ka pärast Esimest maailmasõda.	
Tean, mis on koloonia.	

3. Õpiku autor väidab, et tänapäeval vaatlevad teadlased impeeriumi kui võrgustikku (lk 16). Selgita, kuidas sina sellest väitest aru saad.

.....

.....

.....

4. Leia kaks iseloomulikku joont, mille poolest rahvusriik erineb impeeriumist.

1)

.....

.....

2)

.....

.....

5. Arutage paarilisega, kas tänapäevane Venemaa on impeerium või rahvusriik. Pange kirja Venemaad iseloomustavad jooned ning kujundage ühine seisukoht.

.....

.....

.....
.....
6. Vene-Jaapani sõda ja Wilsoni rahvaste enesemääramise põhimõtte sõnastamine andsid tõuke dekoloniiseerimisele. Selgita, missuguse muutuse need mõtlemises kaasa töid.

.....
.....
.....
**6.1. Õpiku autor kirjutab (lk 17): „Ebavõrdsuse hoidmiseks on vaja säilitada erinevused. /.../ Kui alis-
tatud inimene peab erinevust loomulikuks, siis ei osuta ta vastupanu.“ Leia sellele väitele kinnitus.**

.....
.....
.....
7. Loe ja analüüsi.

A) Katkend ajaloolase ja poliitiku Mart Nuti artiklist „Suessi kriisi kurb juubel“, 2006

„Suessi kriis, mida viimastel aastatel peaaegu ei meenutatagi, kuna lähiajalugu kubiseb tunduvalt sensatsioonilisematest sündmustest, väärib siiski äramärkimist nii täna kui ka tulevikus, seda nimelt oma mõju tõttu kogu maailma geopoliitilisele olukorrale ja rahvusvaheliste suhete seisule. Suessi kriisi tagajärjed on võrreldavad Esimese ja Teise maailmasõja tulemusel kujunenud muutustega maailmapoliitika jõudude vahekorras, riikide ümbergrupeerumises ja suurriikide ümberrivistumises. Nii ulatuslikku murrangut kui 1956. aastal ei nähtud enne 1991. aastat, kui lagunes NSV Liit ja ajalukku vajas sotsialistlike satelliitriikide blokk. Seega kuulub Suessi kriis 20. sajandi tähtsündmuste hulka /.../“

Mart Nutt. Suessi kriisi kurb juubel. Diplomaatia nr 37, 2006.

B) Ajakirjanik Erki Bahovski Suessi kriisist, 2018

„Suessi kriis 1956. aastal tegi Prantsusmaale veelgi selgemaks, et vanamoodne, imperialistlik maailmapoliitika enam ei tööta ja et ainus võimalus end maailmas kuuldavaks ja nähtavaks teha on teha seda eurointegratsiooni kaudu. Kujunes välja Saksa-Prantsuse telg Euroopa Majandusühenduses, millest sai 1993. aastal Euroopa Liit.“

Erki Bahovski. Keerulised päevad Saksa-Prantsuse teljel. Maailma Vaade, 07.06.2018.

7.1. Iseloomusta allikaid. Mis liiki allikatega on tegemist? Kellele on mõeldud väljaanded, milles alliktekstid on ilmunud?

.....
.....
.....